

Азық-түлік себеті бағаларын талдау және Қазақстанның сүт өнімдері нарығындағы ағымдағы жағдай

2025 ж.

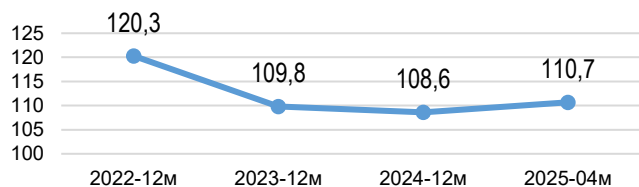
Тұтыну бағаларының индексі және оның құрамдас бөліктері _Әдіснама

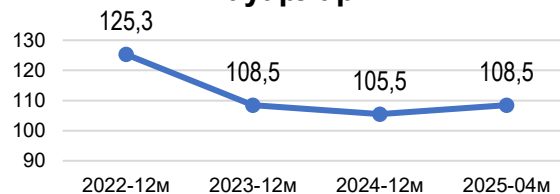
Тұтыну бағаларының индексі және оның құрамдас бөліктері_(өткен жылдың сәйкес айына қатысты)

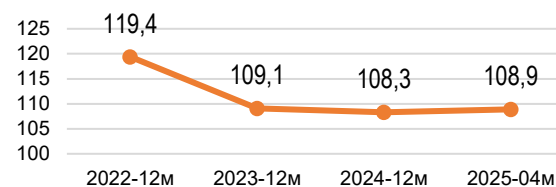
ТБИ: Барлығы (тауарлар мен қызметтер)

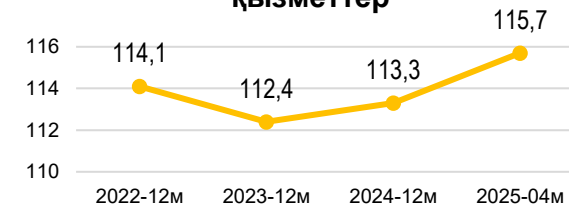
Баға индексі: Азық-түлік тауарлары

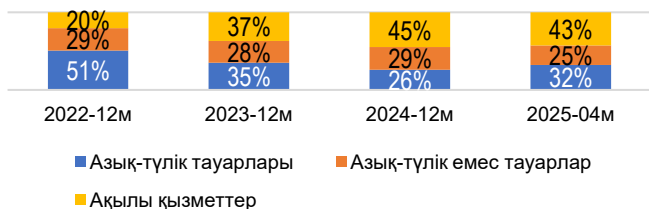
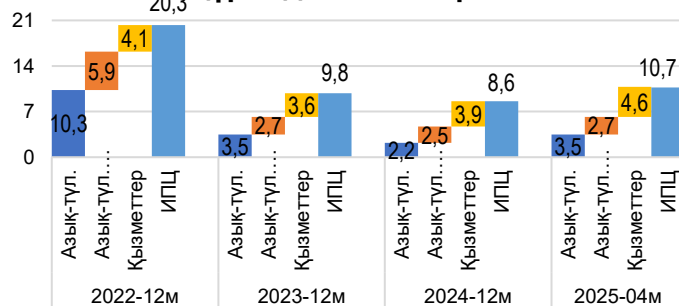
Баға индексі: Азық-түлік емес тауарлар

Баға индексі: Ақылы қызметтер

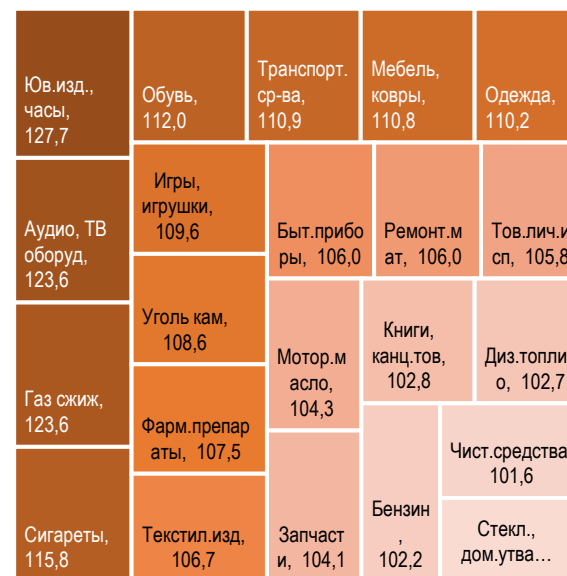
ТБИ құрамдас бөліктер бойынша

Индекс цен: Азық-түлік тауарлары (04.2025 / 04.2024)

Индекс цен: Азық-түлік емес тауарлар (04.2025 / 04.2024)

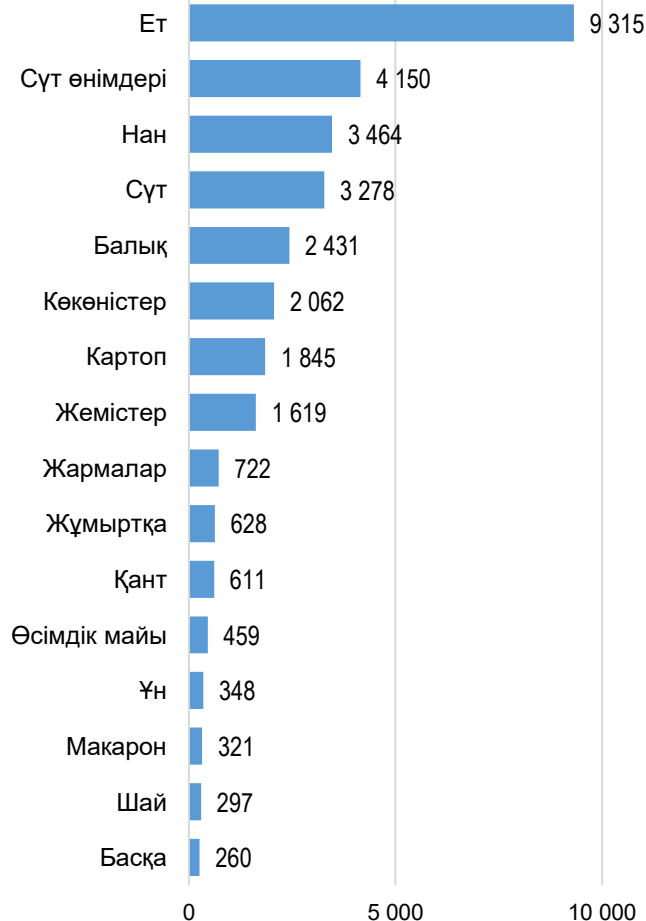
Индекс цен: Ақылы қызметтер (04.2025 / 04.2024)

Азық-түлік себеті өнімдер бөлінісінде және негізгі азық-түлік өнімдерінің баға индекстері

Азық-түлік себеті
(ірілендірілген)*, тг (укрупненно)*,
тг

Азық-түлік себеті (толық)*, тг

Өнімдер	Құны, тг	Ұл. салм.
Сиыр еті	3 715	11,7%
Нан	3 464	10,9%
Сүт	3 278	10,3%
Балық және теңіз өнімдері	2 431	7,6%
Картоп	1 845	5,8%
Шошқа еті	1 727	5,4%
Сары май	1 656	5,2%
Қой еті	1 576	5,0%
Алма	1 450	4,6%
Ірімшік	1 031	3,2%
Сүзбе	907	2,9%
Жылқы еті	839	2,6%
Пісірілген шұжық	778	2,4%
Құс еті	634	2,0%
Жұмыртқа	628	2,0%
Қант	611	1,9%
Қаймақ	556	1,7%
Қызанақ	540	1,7%
Қияр	506	1,6%
Өсімдік майы	459	1,4%
Күріш	453	1,4%
Қырыққабат	396	1,2%
Ұн	348	1,1%
Макарон	321	1,0%
Шай	297	0,9%
Сәбіз	270	0,8%
Пияз	218	0,7%
Кептірілген жемістер	169	0,5%
Маргарин	138	0,4%
Қызылша	131	0,4%
Сұлы жармасы	111	0,3%
Ұнтақ жармасы	86	0,3%
Майонез	79	0,2%
Қарақұмық	72	0,2%
Ет субөнімдері	46	0,1%
Ашытқы	28	0,1%
Тұз	14	0,0%

Индекс потребительских цен (04.2025 / 04.2024)

Картоп, 179,0	Қызылша, 129,1	Сиыр еті, 113,2	Ет субөнімдері, 110,2	Ұнтақ жармасы, 107,1	Қаймақ, 105,6	Құс еті, 104,0	Макарон, 103,9	Сүзбе, 103,8
	Өсімдік майы, 120,8	Сары май, 111,4	Қияр, 110,0	Нан, 106,2	Шай, 105,1	Алма, 103,4	Ашытқы, 102,7	Кептірілген жемістер, 100,5
Пияз, 163,8	Тұз, 117,4	Қой еті, 111,1	Ірімшік, 107,7	Майонез, 106,0	Жылқы еті, 104,9	Ұн, 102,9	Сәбіз, 96,5	Жұмыртқа, 94,4
Қырыққабат, 146,8		Балық және теңіз өнімдері, 111,1	Пісірілген шұжық, 107,2	Сүт, 105,9	Маргарин, 104,5	Шошқа еті, 102,8	Сұлы жармасы, 95,5	Қарақұмық, 84,9

Индекс потребительских цен (к дек. 2020 г.)

Қырыққабат, 268,0	Қызанақ, 218,2	Маргарин, 183,0	Қаймақ, 177,2	Ұн, 170,8	Қант, 166,0	Ет субөнімдері, 156,0	Пісірілген шұжық, 154,4	Қой еті, 154,1
		Сүт, 181,1	Қияр, 175,9	Күріш, 170,4	Құс еті, 165,0	Шай, 153,2	Сиыр еті, 149,0	Нан, 149,0
Қызылша, 260,6	Майонез, 200,1	Пияз, 179,4	Ашытқы, 175,5	Ұнтақ жармасы, 170,0	Сәбіз, 157,5	Тұз, 151,1	Жылқы еті, 143,8	Сүзбе, 142,2
			Балық және теңіз өнімдері, ...	Сары май, 171,2	Ірімшік, 167,3	Сұлы жармасы, 156,7	Алма, 150,5	Жұмыртқа, 142,7
Картоп, 219,3	Макарон, 183,3			Сары май, 171,2	Ірімшік, 167,3	Сұлы жармасы, 156,7	Алма, 150,5	Жұмыртқа, 142,7

*Өнімдердің бір айлық құны 43 азық-түлік өнімін тұтынудың ең төменгі нормалары (ҚР ҰЭМ-нің 09.12.2016 ж. №503 бұйрығы) және 2025 жылғы сәуірдегі нарықтық бағалар негізінде есептелді.
Дереккөз: ҚР СЖРА-ның статистика бюросы, <https://stat.gov.kz/>, «Қазақстан Республикасындағы тұтыну бағаларының индексі және туынды көрсеткіштер» электрондық кестесі

2020 жылдан бері инфляцияға әсер еткен _негізгі өнім топтары

- **Сүт және сүт өнімдері – азық-түлік себетіндегі үлесі 23,4% деңгейінде бағаланады, 2020 жылдан бергі ТБИ (тұтыну бағаларының индексі) _142,2%-дан (сүзбе) 181,1%-ға (сүт) дейін құрады**
- **Ет және ет өнімдері – үлесі 17,5%, 2020 жылдан бергі ТБИ 141,0%-дан (шошқа еті) 165,0%-ға (құс еті) дейін құрады**
- **Көкөністер мен жемістер – үлесі 16,8%, 2020 жылдан бергі ТБИ 150,5%-дан (алма) 268,0%-ға (қырыққабат) дейін құрады**

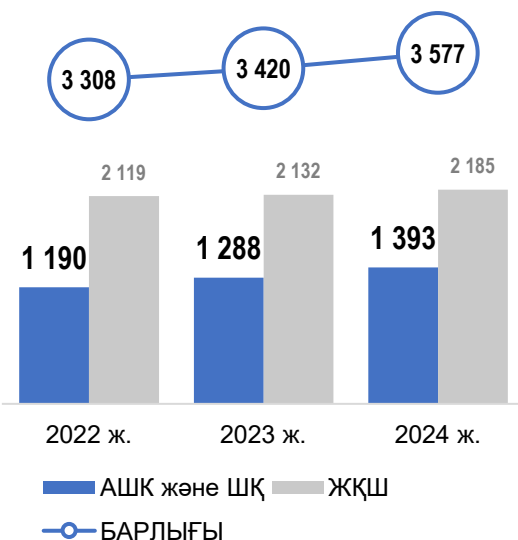
Сүт және сүт өнімдерін өндірудегі ағымдағы жағдай

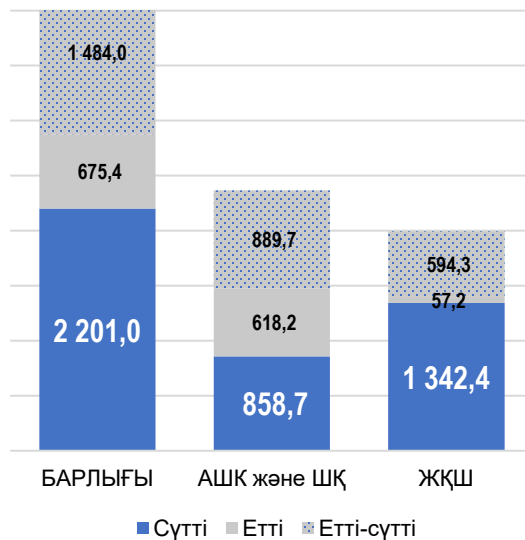
Елде өндірілетін сүттің 40%-дан азы өңдеуге жіберіледі:

- Сауым: жылына 3,6 млн тонна, оның 1,4 млн тоннасын (39,0%) кәсіпорындар мен ЖК өндіреді*

Шикі сиыр сүтін өндіру, мың тонна/тыс.тонн

Сиырлар өнімділік бағыты бойынша, мың бастыс.ед.

Шикі сүт өндіру көлемі (сауым) жеткілікті болғанына қарамастан, нарықта шикізат тапшылығы және сүт өнімдері бағасының өсуі байқалады, оған мыналар себеп:

1. Өндіріс құрылымында жеке қосалқы шаруашылықтардың (ЖҚШ) басым болуы
 - сүттің 60%-ға дейіні ЖҚШ ішінде тұтынылады немесе жергілікті нарықтарда сатылады
2. Сүт жинау инфрақұрылымының әлсіздігі
 - сүт қабылдау пункттері мен салқындатқыштардың жетіспеуі; орталықтандырылған өткізу жүйесінің болмауы;
3. ЖҚШ сүтінің санитариялық және сапа талаптарына сәйкес келмеуі
 - өңдеушілер стандарттарына сәйкес келмеуі, сауу, сақтау және тасымалдау жағдайларын бақылаудың жеткіліксіздігі
4. Фермерлердің экономикалық ынтасының төмендігі
 - өңдеушілердің бағасы нарықтағы бағадан төмен; ұзақ мерзімді келісімшарттар мен кепілді өткізу арналарының болмауы
5. Жеткізілімдердің маусымдылығы мен тұрақсыздығы
 - маусымдық ауытқулар (жазда – профицит, қыста – тапшылық) үздіксіз өңдеуді қамтамасыз етуге кедергі келтіреді
6. Географиялық қашықтықпен (1500 км-ден астам):
 - шикізат өндірушілер: негізінен солтүстік облыстар; өңдеушілер мен тұтынушылар: негізінен оңтүстік облыстар

Қауіптер:

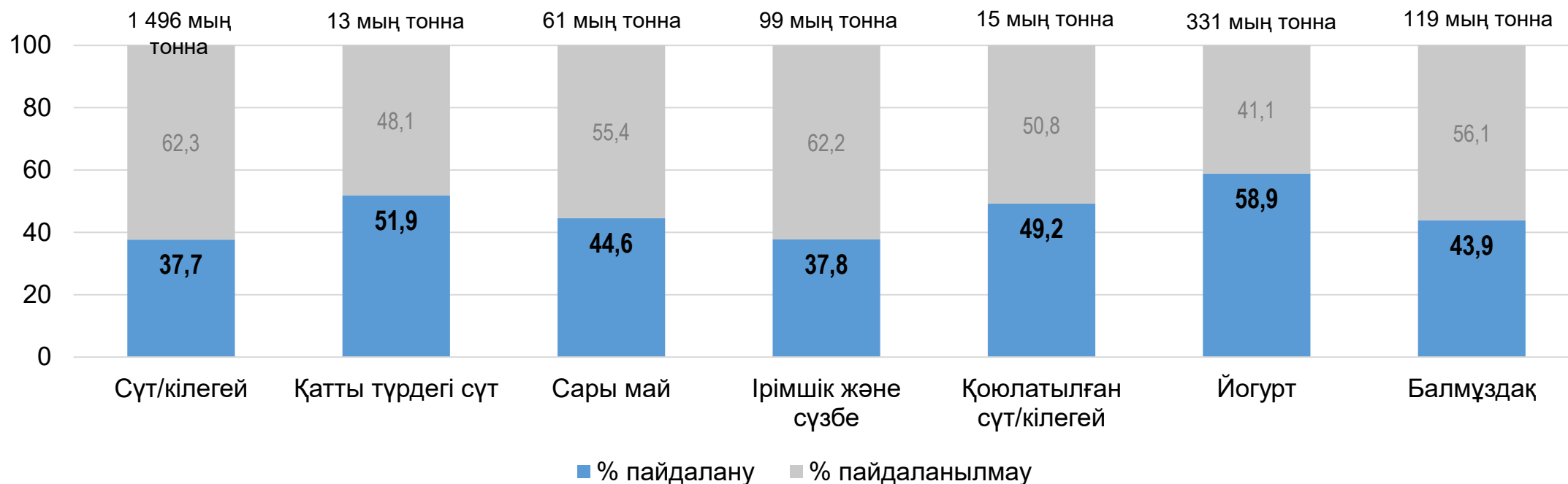
- Өнеркәсіптік өңдеуге арналған сапалы шикізат тапшылығы
- Сүт өнімдері бойынша импортты алмастыру қарқынының төмендеуі
- Ірімшік, сары май және басқа да өңделген өнімдер импортына тәуелділік

Сүт және сүт өнімдерін өндірудегі ағымдағы жағдай

Шикізат тапшылығы, сондай-ақ негізінен ЕАЭО аясындағы (Ресей, Беларусь) импорттық өніммен бәсекелестік өндірістік қуаттардың толық жүктелмеуіне (37–58%) әкеледі

Сүт өнімдерін шығару бойынша өндірістік қуаттарды пайдалану, % (2023 ж.)

Сүт және сүт өнімдерін өндіру мен тұтынудағы _ағымдағы жағдай

- Отандық өндіріс үшін шикізат тапшылығы Қазақстанды сүт өнімдерінің нетто-импорттаушысына айналдырады
- 443 млн доллар – 2024 жылы Қазақстанға импортталған сүт өнімдерінің көлемі

Өнім	Өндіріс, мың тонна	Импорт, мың тонна	Экспорт, мың тонна	Ішкі нарықта өткізу, мың тонна	Ішкі нарықтағы өткізудегі өндіріс үлесі, %	Ішкі нарықтағы өткізудегі импорт үлесі, %	Өндірістегі экспорт үлесі, %
Сүт өнімдері (жаңа сауылған сүтті есептемегенде)	968,0	183,1	29,4	1 121,7	86%	16%	3%
өңделген сұйық сүт және кілегей	621,0	35,6	2,7	653,9	95%	5%	0,4%
қатты түрдегі сүт	5,2	22,0*	1,2	26,1	20%	84%	22%
сары май	32,6	6,5	4,3	34,8	94%	19%	13%
ірімшік және сүзбе	48,3	47,8	3,9	92,1	52%	52%	8%
қоюлатылған сүт пен кілегей, қоспалары бар немесе қоспасыз	5,9	12,8	0,2	18,5	32%	69%	3%
йогурт, ашытылған немесе ұйытылған сүт пен кілегей	237,6	46,3	14,4	269,5	88%	17%	6%
Балмұздақ және тағамдық мұз	51,5	12,9	10,4	54,0	95%	24%	20%

**Қатты түрдегі сүт импорты (22,0 мың тонна) 220 мың тоннаға дейін сұйық сүт алуға мүмкіндік береді*

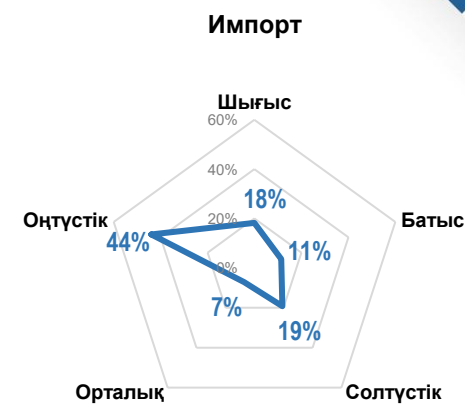
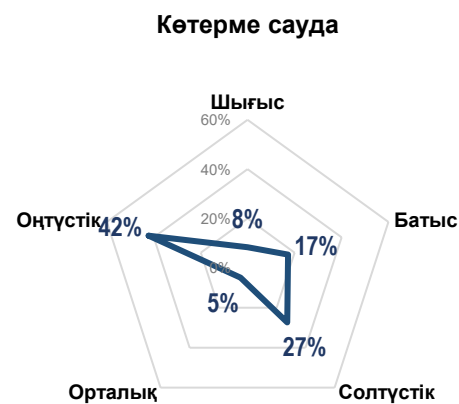
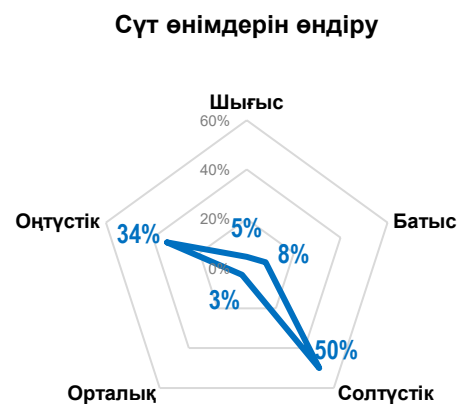
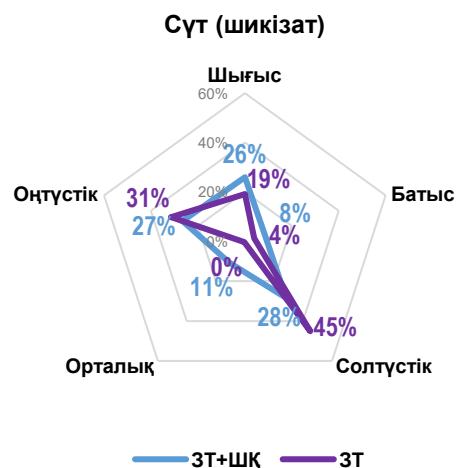
Сүт және сүт өнімдерін өндіру мен тұтынудағы ағымдағы жағдай

Өндіріс

Тұтыну

Импорт

Өндіріс пен тұтынудың өңірлік теңгерімсіздігі:

- Ауыл шаруашылығы кәсіпорындары өндіретін сүттің 45%-ы және өңделген сүт өнімдерінің 50%-ы климаты мен жемшөп базасын өндіру жағдайлары неғұрлым қолайлы солтүстік облыстарға (СҚО, Ақмола және Қостанай облыстары) тиесілі
- Тұтынудың 42%-ы Қазақстанның оңтүстігіне (Алматы, Шымкент және олардың агломерациялары) тиесілі

Шетелдік өндірушілер бірқатар бәсекелестік артықшылықтарға ие:

- Тамақ өнеркәсібі анағұрлым дамыған: заманауи фермерлік шаруашылықтан, арзанырақ жемшөп базасынан бастап селекция мен қуатты өңдеу кәсіпорындарына дейін. Нәтижесінде Қазақстандағы шикі сүттің құны көрші елдермен салыстырғанда орта есеппен 20%-ға жоғары;
- Ірі мемлекеттік субсидиялар мен жеңілдетілген несиелер есебінен қаржыландыру қолжетімдірек, оның ішінде өндіріс салуды және экспортқа шығуды мемлекеттік қолдау

Қаптама (Tetra Pak) қапталған сүттің өзіндік құнының 25%-ына дейін жетеді

- 2023 жылы қаптама импорты (СЭҚ ТН 4811510009) 33,4 млн долларға жетті
- 2022 жылдан кейін Ресейден импорт азайып, орташа құны 10%-ға өсті

Дереккөз: ҚР СЖРА Ұлттық статистика бюросы, <https://stat.gov.kz/>, «Мал шаруашылығын дамытудың негізгі көрсеткіштері», «Өнеркәсіп жұмысының негізгі көрсеткіштері», «Салалар бөлінісіндегі экспорт және импорт», «ЕАЭО СЭҚ ТН 4, 6, 10 белгілері бойынша ҚР тауарларының экспорты мен импорты» электрондық кестелері, «2013–2023 жылдардағы көтерме тауар айналымының құрылымы» динамикалық кестесі

Сүт өнімдеріне қажетті шикізат ұнтақ және басқа да қатты түрдегі сүт импорты есебінен өтеледі:

- 2024 жылғы импорт – 22 мың тонна (50,6 млн доллар)
- **Оның 54%-ы – Ресей, 26%-ы – Беларусь**

2024 жылғы ірімшік пен сүзбе импорты – 47,8 мың тонна (187,3 млн доллар)

Негізгі жеткізушілер:

- Ресей – 20 мың тонна, 80,1 млн доллар (43%)
- Беларусь – 14,5 мың тонна, 58,9 млн доллар (32%)
- Украина – 3,0 мың тонна, 16,7 млн доллар (9%)
- Литва – 3,0 мың тонна, 54,9 млн доллар (5%)
- Иран – 3,1 мың тонна, 8,9 млн доллар (5%)
- Қырғызстан – 2,7 мың тонна, 5,4 млн доллар (3%)

Негізгі қорытындылар

- Сүт және сүт өнімдері азаматтардың азық-түлікке жұмсайтын шығыстарына елеулі әсер етеді: бұл өнімдер тобы азық-түлік себетіндегі шығыстардың шамамен 23–24%-ын құрайды. Бұл ретте 2020 жылдан бері осы өнімдер бойынша ТБИ (тұтыну бағаларының индексі) 142,2%-дан (сүзбе) 181,1%-ға (сүт) дейін, немесе жылына 8–16% құрады.
- Шикі сүт өндіру көлемі (сауым) жеткілікті болғанына қарамастан, ЖҚШ-тан сүт жинау инфрақұрылымының жеткіліксіз дамуына, шикі сүттің өңдеушілер стандарттарына сәйкес келмеуіне, жеткізілімдердің тұрақсыздығына және шикізат өндірушілер мен өңдеушілердің географиялық қашықтығына байланысты нарықта шикізат тапшылығы мен сүт өнімдері бағасының өсуі байқалады
- Елде отандық өндіріс дамып келеді, алайда шикізат тапшылығы және негізінен ЕАЭО аясындағы (Ресей, Беларусь) импорттық өніммен бәсекелестік қазақстандық сүт өңдеушілердің өндірістік қуаттарының толық жүктелмеуіне (37–58%) әкеледі
- Қазақстанның сүт өнімдері нарығының негізгі ерекшеліктері:
 - Өндіріс пен тұтынудың өңірлік теңгерімсіздігі
 - Шетелдік өндірушілер бірқатар бәсекелестік артықшылықтарға ие (арзанырақ шикізат, қолжетімдірек қаржыландыру)
 - Импортқа байланысты қаптама материалдары өзіндік құнның 25%-ына дейін құрайды
 - Сүт өнімдеріне қажетті шикізат ұнтақ және басқа да қатты түрдегі сүт импорты есебінен өтеледі
 - Ірімшік пен сүзбенің шамамен 50%-ы импортталады. Импорттың жалпы көлемінің 40%-дан астамы Ресей Федерациясынан, 30%-дан астамы Беларусь Республикасынан келеді